

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Práce s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

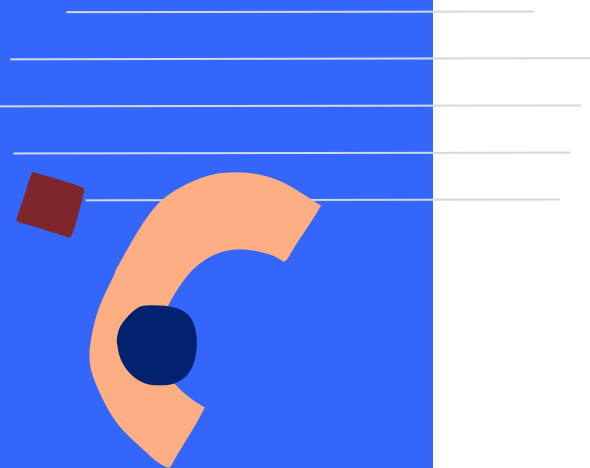

Spolufinancováno
Evropskou unií

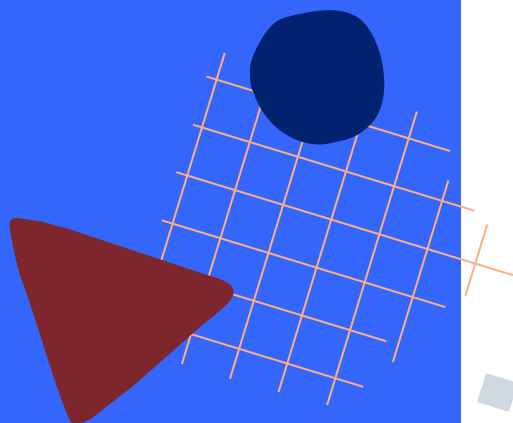
MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1. Definice pojmů – abychom věděli, o čem je řeč
2. Kazuisitiky – co se pod pojmy skrývá
3. Dopad na učitele – co nám komplikuje práci včetně rizik
4. Jak z toho ven

Definice pojmů – abychom
věděli, o čem je řeč

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných:

- Za sociálně znevýhodněné jsou pokládáni žáci (studenti), kteří nemají stejné příležitosti ke vzdělávání jako většinová populace žáků, a to hlavně v důsledku nepříznivých sociokulturních podmínek svých rodin nebo jiných prostředí, v nichž žijí. (Průcha, 2009)
- § 16 výše uvedeného zákona vymezuje sociální znevýhodnění takto:
 - **rodinné prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením nebo ohrožení sociálně-patologickými jevy,**
 - **nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova,**
 - **postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území ČR**

V obecné rovině se takovým žákem rozumí zejména žák:

- a) žijící v prostředí, kde **není dlouhodobě dostatečně podporován ke vzdělávání či přípravě na vzdělávání** (například z důvodů nedostatečného materiálního zázemí, nevyhovujících bytových podmínek, časové náročnosti dopravy do školy, nezájmu ze strany zákonných zástupců, konfliktů v rodině);
- b) jehož zákonní zástupci se školou **dlouhodobě nespolupracují a je to na újmu** oprávněných zájmů žáka;
- c) žijící v prostředí **sociálně vyloučených lokalit** nebo lokalit sociálním vyloučením ohrožených;
- d) který je znevýhodněn při svém vzdělávání z důvodu **příslušnosti k etnické nebo národnostní skupině či specifickému sociálnímu prostředí**, zejména je-li znevýhodnění spojeno s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka ve srovnání s ostatními žáky třídy, z důvodu používání odlišného jazyka nebo specifické formy vyučovacího jazyka v domácím prostředí žáka.

OBEČNÁ ČÁST

pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění.

DÍLČÍ ČÁSTI

pro žáky s podporou z následujících důvodů:

MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ NEBO OSLABENÍ KOGNITIVNÍHO VÝKONU

[E-BOOK](#)[PDF](#)

TĚLESNÁ POSTIŽENÍ A ZÁVAŽNÁ ONEMOCNĚNÍ

[E-BOOK](#)[PDF](#)

NARUŠENÍ KOMUNIKAČNÍCH SCHOPNOSTÍ

[E-BOOK](#)[PDF](#)

PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA NEBO VYBRANÁ PSYCHICKÁ ONEMOCNĚNÍ

[E-BOOK](#)[PDF](#)

ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ NEBO OSLABENÍ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

[E-BOOK](#)[PDF](#)

SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ NEBO OSLABENÍ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

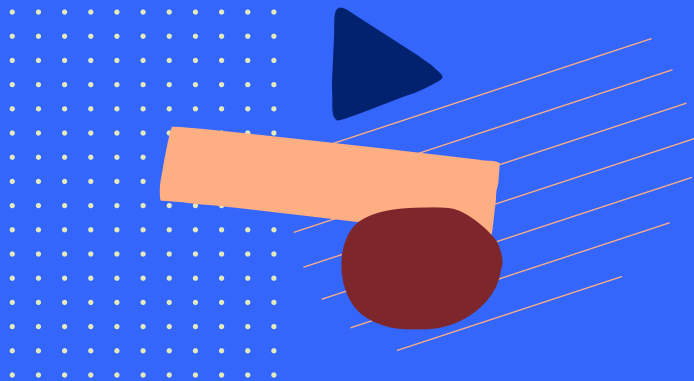
[E-BOOK](#)[PDF](#)

SOCIÁLNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ *

[E-BOOK](#)[PDF](#)

- Žák se sociálním znevýhodněním - nový pojem zavedený 2004.
- Vhodnější: **žák s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodů sociálního znevýhodnění**
= skupina, která potencionálně nebo skutečně selhává, bez diagnostikované poruchy učení či chování, bez zdravotního postižení,
 - Široká škála příčin, které jsou MIMO ŠKOLU.
 - Dítě je nemůže ovlivnit a stávají se přítěží i v jiné sociální realitě, ve škole.

Kazuistiky – co se pod pojmy skrývá

Jmenuje se Anička. Je to šikovná holčička předškolního věku, ale jsou neustálé potíže s tím, že nechodí do školky ve vymezený čas příchodů, což je asi největší problém. Na akce ve školce rodina zapomíná, chybí jí oblečení. Někdy přijde oblečená nevhodně, nemívá doporučené pomůcky, ačkoliv je maminka opakovaně upozorňována den předem. Na zápis přišla s babičkou, přísně vypadající starší ženou, s kterou se lze spojit telefonicky, ale odpovídá, že vyřídí matce. Maminka je upozorňována dohodnutou elektronickou cestou, na kterou nereaguje. V telefonu se s ní komunikuje velice špatně. Na společné akce téměř nechodí.

Jmenuje se Páťa. Je to blondatý chlapec předškolního věku, do školky ho zapsal tatínek. Páťa mívá potíže s hygienou, často je u něj záchyt vší. Poslední případ, který jsme byli nuceni ve školce řešit byl s oblečením. Páťa se v pondělí pozvracel u oběda, v úterý přišel ve stejném znečištěném tričku, ve kterém i přes opakované upozornění rodičům chodil až do konce týdne.

Heřmánkovi je 6. Jeden poslední ročník ve školce ale ani konec toho předešlého, kdy do školky přišel, se nikdy neúčastnil žádné společné akce. Nesměl sladkosti jako odměnu, nesměl jet na výlet, pokud byl podle hodnocení rodičů konzumně zaměřený. Druhé děti tomu nerozumí a začínají být hádky kvůli slavení jablíčkového dne a dušiček, po kterých Heřmánek dlouho pláče a nepochopitelně se bojí. Zároveň se potvrdilo podezření z loňského roku a rodičům bylo doporučeno využít služeb školského poradenského pracoviště, kam se ale i přes opakované upozornění doposud neobjednali...

Dopad na učitele – co nám
komplikuje práci včetně rizik

- Odlišnost světů, špatně představitelná jinakost na druhé straně, z které dítě přichází
- Nepochopení, ze kterého vyplývá velice vysoké a reálné riziko nevhodné intervence
- Vyšší míra patologických vlivů, včetně všech forem týrání a zneužívání, odlišná skupina rodičů, mnohem častí rodiče s kognitivními defekty, nižší mírou gramotnosti, etnolekt čestiny či pouze romština

Jmenuje se Anička. Je to šikovná holčička předškolního věku, ale jsou neustálé potíže s tím, že nechodí do školky ve vymezený čas příchodů, což je asi největší problém. Na akce ve školce rodina zapomíná, chybí jí oblečení. Někdy přijde oblečená nevhodně, nemívá doporučené pomůcky, ačkoliv je maminka opakovaně upozorňována den předem. Na zápis přišla s babičkou, přísně vypadající starší ženou, s kterou se lze spojit telefonicky, ale odpovídá, že vyřídí matce. Maminka je upozorňována dohodnutou elektronickou cestou, na kterou nereaguje. V telefonu se s ní komunikuje velice špatně. Na společné akce téměř nechodí.

Aničky maminka má středně těžkou formu mentální retardace. Není zbavena rodičovských práv. Část života strávila v ústavní péči, po návratu do rodiny byla zneužívána vlastním otcem a Anička je výsledkem znásilnění v jejích 17letech. Otec, dědeček Aničky, je ve vězení. Babička se za to velice stydí, kontakt s cizími lidmi je pro ni náročný, bojí se, aby se na to někdo nezeptal. Pokouší se pomáhat s péčí o vnučku, protože matka na to často nestačí. Neumí číst, chodí do podporovaného zaměstnání uklízet. Paní učitelek ve školce se po dětství v ústavech bojí, většině pokynů nerozumí a odmítá se zeptat. Babičce informace není schopná vyřídít, protože si je nezapamatuje.

Heřmánkovi je 6. Jeden poslední ročník ve školce ale ani konec toho předešlého, kdy do školky přišel, se nikdy neúčastnil žádné společné akce. Nesměl sladkosti jako odměnu, nesměl jet na výlet, pokud byl podle hodnocení rodičů konzumně zaměřený. Druhé děti tomu nerozumí a začínají být hádky kvůli slavení jablíčkového dne a dušiček, po kterých Heřmánek dlouho pláče a nepochopitelně se bojí. Zároveň se potvrdilo podezření z loňského roku a rodičům bylo doporučeno využít služeb školského poradenského pracoviště, kam se ale i přes opakované upozornění doposud neobjednali...

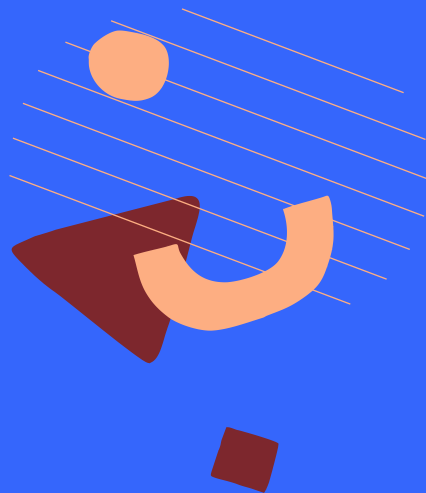
Heřmánkova rodina je silně katolická a konzumní společnost a její aktuální lákadla považují za výplod ďábla. Poslední ročník ve školce svolili, aby tam syn chodil, ale silně kontrolují všechny aktivity, kterých se účastní. Slavení dušiček v moderní formě odmítají a synovi opakují informaci, že musí dávat pozor na to, k čemu ho ďábel láká, jinak se dostane do pekla. Stejně hodnotí i všechny psychology, kteří svádí v současné době děti na scestí a dovolují jim vybrat pohlaví.

Jmenuje se Páťa. Je to blondatý chlapec předškolního věku, do školky ho zapsal tatínek. Páťa mívá potíže s hygienou, často je u něj záchyt vší. Poslední případ, který jsme byli nuceni ve školce řešit byl s oblečením. Páťa se v pondělí pozvracel u oběda, v úterý přišel ve stejném znečištěném tričku, ve kterém i přes opakované upozornění rodičům chodil až do konce týdne.

Páťa bydlí jen s otcem. Matku nemá. Otec má lehkou mentální retardaci, čte pouze tiskací písmena. Po jeho narození měl několik vztahů a z každého se mu narodily minimálně dvě další děti. Většinu času je v domácnosti cizí žena, pro kterou je Páťa problém, vzpurné a nepříjemné dítě, které napadá její vlastní děti. Od jeho 3let se ho otec pokouší umístit v MŠ s internátem ve vedlejší vesnici, je zklamáný, že se o něj musí starat.

- Nemoc – jaký bych si přála, aby byl další postup?
- Jen tak něco zkoušet x intervence s co nejvyšší účinností, ověřená a otestovaná?!
- Náročná situace pro učitele, zaslouží si vědět, jak postupovat co nejlépe!
- Návod se nebojme hledat v příbuzných oborech.

Jak z toho ven

- Kvalitní vztahy ve škole nejsou „měkkým“ doplňkem výuky, ale měřitelným faktorem, který přímo ovlivňuje učení a chování žáků.
- Výzkumy z oblasti psychoterapie ukazují, že nejdůležitějším faktorem úspěšnosti práce s lidmi není konkrétní metoda, ale kvalita vztahu mezi odborníkem a klientem.
- Velká meta-analýza 295 studií zahrnující přes 30 000 klientů zjistila, že kvalita terapeutické aliance významně souvisí s výsledkem terapie, proč to nevyužít ve školním prostředí!
- Vaše zkušenosti z nemocnic?
- Terapie x pseudoterapie

- Navázání vztahu s rodičem je náš profesionální nástroj, který můžeme cíleně využít.
- Vztah s rodičem jako „bezpečnostní pojistka“ – díky vztahu vzniká stud.
- Zdroj informací, které je těžké jinak získat a bývají velice specifické, hrozí jinak nepochopení či nevhodné vyhodnocení situace.

- Zapomeňme na akce pro rodiče!
- Princip 1 : 1, obchodujeme s časem
- Aktivní zájem a stejný cíl
- Transparentní hranice – osobní telefon, apod.
- Realita?
 - Moje děti strávily přibližně 6 400 dní ve škole a školce – tedy více než 34 000 hodin, 18let čistého času v 9 různých zařízeních. Kolikrát si myslíte, že jsem mluvila s vyučujícím sama? Kolikrát se zajímal o nějaké podrobnosti o dítěti, o rodinný kontext?

Shrnutí webináře

Problematika sociokulturního znevýhodnění je pro učitele náročná – hledejme pro sebe funkční „návod“!

Propátrejte katalog podpůrných opatření.

Nebojme se využít „tvrdá“ data z příbuzných oborů: nejdůležitější je VČASNÁ INTERVENCE a VZTAH

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Sledujte nás. Pojd'te dál...

rozcestnik.rvp.cz/podpora-skol

facebook.com/pojdtedal.npi

instagram.com/pojdtedal

youtube.com/@pojdtedal

Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Děkuji za pozornost

Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY